

FRANÇOIS-HENRI DÉSÉRABLE

ÇEVİRİ: AYLIN YEĞİN

**BAY
PIEKIELNY**

**ADINDA
BİRİ**

ROMAN

FRANÇOIS-HENRI DÉSÉRABLE

BAY PIEKIELNY
ADINDA BIRI

Can Çağdaş

Bay Piekielny Adında Biri, François Henri Désérable

Fransızca aslından çeviren: Aylin Yeğın

Un Certain M. Piekielny

İlk baskı bu çeviride kaynak alınan basım: Éditions Gallimard, 2017.

© 2017, Éditions Gallimard, Paris

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.

Bu eserde, Institut français kurumunun yayına destek programından yararlanılmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Ekin Özlü Akseki

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Görseller: 1: Adagp, Paris 2017, Romualdas Kvintas'ın eseri eseri için / www.vilnius-tourism.lt; 2: Musée Jacquemart-André / Inst. de France / Scala Florence; 3, 4, 5, 8 ve 10: yazarın fotoğrafları; 6: Sylvia Stave Agid koleksiyonu / Patrick Léger; 7: Özel koleksiyon; 9: Louis Monier / Gamma-Rapho; 10: Evans/Three Lions/Getty Images.

Baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 46025

ISBN 978-975-07-4234-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750742347

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

FRANÇOIS-HENRI DÉSÉRABLE

BAY PIEKIELNY
ADINDA BİRİ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Aylin Yeğın

♥can

FRANÇOIS-HENRI DÉSÉRABLE, 1987 yılında Amiens'de doğdu. Üçüncü kitabı olan *Bay Piekielny Adında Biri* 2017 Goncourt Ödülü'ne layık görüldü. Désérable'in 2015 yılında yayımlanan bir önceki eseri *Évariste* de yine pek çok ödülün sahibi olmuştur. François-Henri Désérable aynı zamanda eski bir profesyonel buz hokeyi oyuncusudur. 2002-2003 sezonunda Amerika'nın Minnesota eyaletinde Wayzata Lisesi'nde başlayan kariyerini, sonradan taşındığı Paris'in Français Volants takımında oynadığı bir sezonla tamamlamıştır. Eserleri birçok ödüle layık görülmüş gelecek vaat eden bir yazardır.

AYLİN YEĞİN, 1976 yılında İstanbul'da doğdu. Notre-Dame de Sion Fransız Lisesi'nde Fransızca'yı, İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü'nde İngilizceyi yetkin şekilde öğrenen YeğİN'in bugüne kadar yayımlanmış dokuz kitap çevirisi vardır. Edebiyat, kişisel gelişim, sağlık ve aile gibi farklı alanlarda yaptığı kitap çevirilerinin yanı sıra YeğİN, farklı illerde düzenlenen sınıf içi ve *online* seminer ve eğitimlerin simültane tercümelerini de üstlenmektedir.

Üzgün farelere

“(...) çünkü daha iyisi söylenemezdi.”

Romain Gary, *Uçurtmalar*

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Mayıs 2014'te, tesadüfler beni Litvanya Vilnius'taki Jono Basanavičiaus Sokağı'na sürükledi.

Bir arkadaşım evleniyordu, şahit olarak da beni seçmişti. Cenazemi senin düzenlemeni istiyorum dedi. Bunun için biraz erken olduğunu, güzel günlerin onu beklediğini, ayrıca sağlıklı durduğunu, ama olmadığı takdirde dul eşiyile ilgileneneceğimi söyleyerek ona itiraz ettim. Bekârlığa vedamı, diyerek açıkladı. Ah, dedim, Champs-Élysées'de kovboy kıyafetleri içinde dolaşmayı mı kastediyorsun sen? Striptiz ve buz hokeyini kastediyordu.

Böylece, hokey turnuvasını bahane ederek Minsk biletlerimizi aldık, çünkü görüyorsun ya, aşkım, müstakbel damat paten ve sopalara ilgi duyuyorsa, dünya şampiyonalarına katılmayı hayal ediyorsa ve onlar da bu yıl kızların çok güzel, çok sarışın ve soyunmakta çok aceleci davrandıkları Beyaz Rusya'da gerçekleşiyorsa biz ne yapabiliriz ki? Üstelik Minsk'te tek göreceğimiz yerin buz pateni alanı ve otelimiz olacağına da elimiz kalbimizin üzerinde ve parmaklarımızı da çapraz yapıp yemin ettik. Dört kişiydik, uçakta da sadece üç kişilik yer kalmıştı, sorun değil, Vilnius uçağına bilet alır ve Vilnius'tan da Minsk trenine binerim dedim. Kendimi böylece Litvanya'da buluverdim.

Litvanya deyince aklımda sadece naif, genel ve belli belirsiz bir görüntü canlanıyordu. Dönemler zihnimde birbirlerine karışıyorlar, folklorik ve saçma sapan bir arapsaçı şeklinde iç içe giriyorlardı: Karman çorman bir halde, atlarını gri sokakların orta yerinde şaha kaldıran şövalyeleri, Gediminas'ı¹ yakasından tutmuş Halkların Küçük Babası'nı² ya da Tatar Krallığı'na savaş açan aparatçikleri görüyordum. Tüm bunların ne bir başı ne de bir sonu vardı ve Litvanya'nın benim için bir bilinmezlik olduğunu kısa zamanda fark ettim. Neticede çok da önemli olmayan iki ya da üç şey biliyordum: *t* harfinden sonra *h* kullanılmadan yazılıyordu,³ üç Baltık devletinden en büyüğüydü ve nüfusu yaklaşık üç milyonu. (Doğrusunu söylemek gerekirse, en iyi hokey oyuncusunun adını da biliyordum ama bana pek de bir faydası olmayacağını öngörerek, onu hafızamdan silmeye zorluyordum kendimi – kendisine burada yer verip ondan kesin olarak kurtulalım, Dainius Zubrus ve bir daha da ondan bahsetmeyelim.)

1. 1316-1341 yılları arasında hüküm sürmüş Litvanya büyük dükü. (Ç.N.)

2. Halkların Babası söylemi öncelerde Rus İmparatorluğu çarlarını ifade etmekte olup "Halkların Küçük Babası" şeklindeki söylem özellikle son çar II. Nikolay (1868-1918) için kullanılmıştır. Daha sonrasında Sovyet lideri Joseph Stalin için de (1878-1953) kullanılmıştır. (Ç.N.)

3. Litvanya Fransızca'da "Lituanie" diye, İngilizcede de "Lithuania" diye yazılır ve genelde İngilizcesiyle karıştırılır. (Y.N.)

O gün Vilnius'ta güneş grev yapmaktaydı, gökyüzü gri ve soluktu, yağmur uçakların sac levhaları üzerinde trampet çalıyordu – bana hoş geldin demek için hoş ancak biraz monoton bir gürültü. Valizimi aldıktan sonra bir taksi tuttum ve garın önünde indim. Öğle vaktiydi, beni Minsk'e götürecek tren iki saatten önce kalkmayacaktı, bu durumda öğle yemeğini yemek ve sonrasında biletimi almak için vaktim vardı ancak şehri gezmek için olmayacaktı, çok yazık, başka sefere artık.

Bodrum kattaki bir restorana, şu moloz taş duvarları, is kaplı tavanları, kışın içerisinde kocaman ateşler yanan şömineleri olan tavernalardan birine girdim: İlkbaharda bir faydası olmayan ocağın ateşliği açık, pis ağızıyla gülümsüyordu; aynı esnada tavandaki iki ampul, o günkü tek müşterinin, masaya çökmüş demeyelim de tüm ağırlığıyla dirseğini dayamış, yanağı bir elinin avucunda, diğer eli ise büyük bir bira bardağının sapına kenetlenmiş genç adamın, eski sarı yağmurluğunun üzerine solgun bir ışık vererek cızırdıyordu.

Dönüp gidecektim ancak bakışlarımız kesişti; genç adam beni süzüyordu, cansız gözünün derinliğinde birden alev benzeri bir şey canlandı: Kraliçe misali süslenmiş garson kız yaklaşmaktaydı. Gençti, genç adamdan bile daha gençti; bir kurdeleyle topuz yapılmış sarı saçları, derin göğüs dekolteli beyaz bir bluzu ve arasından taşan, boş yere kur yapan adamın iltifatları kadar abartılı memeleri vardı. (Öyle olduğunu varsayıyorum, Litvanca bilmiyorum.)

Otoriter ve nazik bir el işaretiyle duruma hâkim olan yüce kraliçe bana köşede bir masayı işaret etti. Özensizce lamine edilmiş menüyü inceledim: Art arda

gelen çok sayıda müşterinin, böyle yerlerden geçmelerinin bir o kadar çok ve çürütülemez kanıtlarımıışçasına bıraktıkları parmak izleri Litvanya yemeklerinin adlarıyla üst üste biniyordu. Bir hamburger ısmarladım. Ve Wi-Fi'nınız var mı? Evet, dedi garson kız ve üzerinde küçük harflerle yazılı şifrenin bulunduğu kâğıt parçasını uzattı (X-fh3_pH-38, unutulacak gibi değil). Bilimum sayı, harf ve çizgiden oluşan bu saçma kombinasyonu girmekten vazgeçtim, valizimden bir kitap çıkardım, birkaç sayfasını okudum (o kadar iyi değildi), onu masaya bıraktım: Hamburgerim gelmişti. Ardından hesabı istedim (sekiz euro seksen cent).

Cüzdanımdan çıkardığım on euro'luk banknotla garson kıza doğru yönelirken, cüzdanımı neden masada, boş tabakla hacimli kitabın arasında ortalık yerde bıraktım ki? Hayatta asla çözülemeyecek gizemler vardır. Her neyse, İngiltere'den olmadığı kesin olan kraliçeye ödemeyi yaptıktan sonra (*Keep the change*,¹ demiştim ona ve o esnada bana bir euro ve yirmi cent geri vermişti) üzerinde sadece tabak ve kitabı bulmak üzere masama geri döndüm: Cüzdanım artık orada değildi. Genç adama döndüm, belki bir şey görmüştü. Hayır, yok olmuştu, o da (kesinlikle şanssız biriydim). Böylece ne dilini ne de Dainius Zubrus dışında orada yaşayan birini, ki o da sadece ismen, bildiğim bir yerde beş parasız ortada kalmıştım – tabii kraliçenin uşağına bıraktığı paha biçilmez yolluğu saymazsak. Minsk'e giden trenin kalkmasına otuz dakikadan biraz daha kısa bir zaman kalmıştı ve hâlâ bir билетim yoktu. Yağmur yağıyordu.

1. (İng.) Üstü kalsın. (Y.N.)

Babam. Babamı aramam gerekiyordu hem de acilen ve tek çözüm buyduysa da yapacak bir şey yoktu. Ona her şeyi üç cümleyle anlattım, Vilnius'u, restoranı, yağmuru ve Western Union aracılığıyla bana mümkün olduğunca çabuk para göndermesini istedim. Ardından yoldan geçen bir taksiyi durdurdum, beni şubenin önüne bırakmasını istedim ve yol ücretini paramı aldıktan sonra ödeyeceğimi söyledim. Ya tabii, diye Litvanca cevapladı ceketini kürk astarlı şoför. (Oldukça serin bir mayıs ayıydı.) Bunun üzerine, bir euro ve yirmi cent'im olduğunu ve eğer isterse, onu peşinat olarak bırakabileceğimi ekledim. Ya tabii. Hemen geliyorum, dedim, beş dakikalık işim var. Otuz beş dakika sonra biletimi ödeyecek param vardı: Tren beni beklememişti.

Hesaplaştık ve ardından artık ihtiyacım olmayan taksiyi yolladım. Şiddetli yağmur yüzümü dövüyordu; çoktan uzaklaşmış olan taksinin farlarının oluşturduğu ışık demetinde makineli tüfek atışı gibi yağın yağmuru izliyordum. Bir sonraki Vilnius-Minsk treni aynı gece kalkıyordu, önümde saatler vardı; şehirde gönlümce dolaşabiliirdim. Nereye gitmek için? Hangi amaçla? Görecektik bakalım. Rasgele yürüyordum; ağaçlar sular damlatıyordu üzgün üzgün; bazı yapraklar, sıırıslıklam, kaldırımında yatıyordu; şehrin fethine başlamıştım, valizimin tekerlekleri hızla silinen, birbirine paralel iki çizgi çiziyordu. Kendimi sağanaktan kitabımla koruyarak (şemsiyelerin en iyisi değildi) dümdüz ilerledim. İlk kavşaktan sağa döndüm, bir Ortodoks kilisesinin yeşil kubbelerini solumda bırakarak (üç yıl sonra Vilnius'a dördüncü kez gelmem gerektiğinde kubbeler artık yeşil değil, asıl renklerine boyanmış halde, altın sarısı olacaktı; her gün evinden çı

Kendi hayat hikâyesini kaleme aldığı *Şafakta Verilmiş Sözüm Vardı*'da Romain Gary, komşusu Bay Piekieny'ye küçükken verdiği bir sözden bahseder: Gelecekte, bu dünyanın ileri gelenleriyle tanıştığında, "Wilno'da, Büyük Pohulanka Sokağı 16 numarada, Bay Piekieny adında biri yaşardı," diyecektir. Verdiği bu sözü Romain Gary unutmayacaktır. Annesinin kehanetlerinin izinde ve ötesinde tek bir hayata birden fazla hayatı sığdırmayı başardığında, her fırsatta, "Bay Piekieny adında biri yaşardı," diye biten bu cümleyi tekrar eder.

Romain Gary'yi nasıl tanıtmalı? Yazar, diplomat, savaş uçağı pilotu, yönetmen; sinema dünyasının ikonik yüzü, kısa saçlı güzel Jean Seberg'in eşi; aynı kişiye birden fazla kez verilmeyen prestijli edebiyat ödüllü Goncourt'u bir kez kendi adıyla bir kez de Émile Ajar mahlasıyla olmak üzere iki sefer almayı başaran Fransız.

Romain Gary'nin ölümünden yıllar sonra, Vilnius'ta kaybolan yazar François-Henri Désérable, tesadüfen Romain Gary'nin çocukken yaşadığı evin önünde bulur kendini. Gary'nin Bay Piekieny'ye verdiği sözü hatırlar ve şu sorular zihnini meşgul etmeye başlar: Bay Piekieny adında biri gerçekten yaşadı mı? Romain Gary, söylediği gibi, Kennedy'ye, de Gaulle'e, Kraliçe Elizabeth'e ve daha pek çok kişiye bu meşhur cümleyi söyledi mi? Asıl olanın peşine düşen yazar, gerçekle hayalin iç içe geçtiği bu romanda hangisinin nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan bir hikâyenin ve sıra dışı yaşamların kapılarını aralar.

#romaingary #yaşamöyküsü #mahlas #maske #dostluk #bilinmezlik #fransızromanı #çokyönlülük

 can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5234-7

9 789750 742347